

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ และ 2) การประเมินคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการด้านความตรงและความเที่ยง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โดย ประชากรและผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 ท่าน แบ่งเป็นผู้ให้บริการ 8 ท่านและผู้รับบริการ 10 ท่าน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก จังหวัดน่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากับประชากรและผู้ให้ข้อมูล ใช้เวลาคนละ 10-30 นาที ระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงเดือน มิถุนายน 2560 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลที่ได้การวิเคราะห์จากสถานการณ์ปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก จังหวัดน่านมาสังเคราะห์ สรุปเป็นประเด็นสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะหลัก และในแต่ละสมรรถนะหลักมีสมรรถนะย่อย ดังนี้ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 4 ข้อ 2) มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 4 ข้อ 3)การมีความรู้และทักษะในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 7 ข้อ 4)การมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางสูติกรรม ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 6 ข้อ และ 5)การมีความรู้และทักษะในงานหอผู้ป่วย ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 5 ข้อ

1.2 การประเมินคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการด้านความตรงและความเที่ยง โดยการประเมินคุณภาพด้านความตรงของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านและวิเคราะห์ความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index :CVI) ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.97 สรุปได้ว่า เครื่องมือชุดนั้นมีค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และการประเมินด้านความเที่ยงโดยกำหนดให้ผู้ที่ทำหน้าที่แทนหัวหน้าหอผู้ป่วยงานการพยาบาลผู้ป่วยใน และหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช รวมจำนวน 2 ท่าน ของโรงพยาบาลบ้านหลวง จังหวัดน่าน ประเมินสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการคนเดียวกัน จำนวน 5 ท่าน การวิเคราะห์ความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rather reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.80 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

2. อภิปรายผล

แบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก จังหวัดน่าน ที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีองค์ประกอบสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล 2) มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3)การมีความรู้และทักษะในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน 4)การมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางสูติกรรม และ 5)การมีความรู้และทักษะในงานหอผู้ป่วย ผลการแบบประเมินคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content Validity Index : CVI) และความเที่ยงของแบบประเมิน(Inter-rather reliability) พบว่ามีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จึงได้แบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพฯ ที่ยอมรับได้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของแบบประเมินทั้ง 5 ด้าน พบว่าเหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่านสอดคล้องกับการศึกษาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพประจำห้องคลอด โรงพยาบาลทั่วไป ของอรุณี รูปงาม (2548) พบว่าตัวประกอบสมรรถนะที่สอดคล้องได้แก่ สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลในระยะคลอด สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลผู้คลอด และทารก ภาวะวิกฤต และสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลผู้คลอดและทารก ภาวะวิกฤต สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนากรอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ของเอกกมล ยศบัวพิศ (2554) พบว่าตัวประกอบสมรรถนะที่สอดคล้อง ได้แก่ สมรรถนะด้านการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน สมรรถนะด้านการบันทึกทางการพยาบาล สมรรถนะด้านการช่วยเหลือ ณ จุดเกิดเหตุ และสมรรถนะด้านการส่งรักษาต่อ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบสามารถอภิปรายได้ดังนี้

องค์ประกอบสมรรถนะหลักที่ 1 มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นต้องมีในการปฏิบัติการพยาบาลทั้งในและนอกเวลาราชการ สอดคล้องกับ หนึ่งนุช คำชาย (2551) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนต้องมีความรู้ความสามารถควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อให้การบริการการพยาบาลที่ตอบสนองต่อความต้องการทั้งองค์รวมของผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับเสาวนีย์ เนาวพานิช (2556) ที่กล่าวว่า สมรรถนะที่มีด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นสมรรถนะที่สำคัญโดยการให้การพยาบาลด้วยความเอื้ออาทร ห่วงใน เอาใจใส่ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ป่วยและญาติ เพื่อลดและป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากความขัดแย้งกับผู้ป่วยและญาติได้

องค์ประกอบสมรรถนะหลักที่ 2 มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในการปฏิบัติงานทั้งในและนอกเวลาราชการ จากการวิเคราะห์บริบทของโรงพยาบาลบ่อเกลือ พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการได้รับจากพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ หนึ่งนุช คำชาย (2551) พบว่า พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนจำเป็นต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงานและผู้รับบริการ ซึ่งต้องใช้ทักษะด้านการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสอดคล้องกับเสาวนีย์ เนาวพานิช (2556) ที่พบว่า ปัญหาและข้อขัดข้องที่พบบ่อยจากการสื่อสารของพยาบาล เกิดจากการขาดสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยและญาติ ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยลดข้อขัดแย้งซึ่งกันและกันได้

องค์ประกอบสมรรถนะหลักที่ 3 การมีความรู้และทักษะในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ซึ่งโรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เปิดให้บริการผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง มีพยาบาลวิชาชีพที่สับเปลี่ยนหมุนเวียนให้การรักษายาบาล โดยพยาบาลวิชาชีพอาจมาจากแผนกอื่น ๆ ทำให้ขาดความชำนาญในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ของการเก็บข้อมูล และสอดคล้องกับ เอกกมล ยศบัวพิศ (2554) ที่พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน จะต้องปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ความสามารถ ความชำนาญพิเศษเฉพาะทางสามารถทำหัตถการต่างๆ รวมทั้งสามารถจัดการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจในการให้บริการแก่ผู้รับบริการทั้งในภาวะปกติ ภาวะวิกฤตและฉุกเฉินก่อนพบแพทย์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ วัชรวิวัฒน์ เขื่อนเพชร (2555) ที่พบว่า การปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุและฉุกเฉิน มีทั้งบทบาทที่พยาบาลสามารถทำได้โดยอิสระและบทบาทที่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของแพทย์ ดังนั้น พยาบาลจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบการดูแลรักษาผู้ป่วยบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ สามารถใช้ความรู้เฉพาะทางในสาขาที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบสมรรถนะที่ 4 การมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางสูติกรรม จากสถิติโรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่านพบว่า มีอัตราการคลอด และการดูแลผู้ป่วยทางสูติกรรมเพิ่มมากขึ้นในทุกปีซึ่งอุบัติการณ์ที่เกิด อีกทั้งยังพบการใช้มาตรา 41 ในการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการรักษา, มีข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการด้านทักษะการให้บริการ (งานบริหารความเสี่ยง โรงพยาบาลบ่อเกลือ, 2559) ซึ่งจากการทบทวนสาเหตุของการเกิดปัญหา พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดในช่วงนอกเวลาราชการที่ไม่มีพยาบาลประจำแผนกนั้น ๆ ปฏิบัติงาน และการขาดทักษะองค์ความรู้ของพยาบาลวิชาชีพเนื่องจากการหมุนเวียนการปฏิบัติงานในแต่ละแผนก (งานคุณภาพ โรงพยาบาล โรงพยาบาลบ่อเกลือ, 2558) สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 ของการวิจัย ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพผู้ให้ข้อมูลยังขาดทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางสูติกรรม และจากการศึกษาของอรุณี ฐปงาม (2548) ที่พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานห้องคลอดจะต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน จะต้องมีความรู้ทักษะ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม และคุณลักษณะพิเศษส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในงานสูติกรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนการศึกษาของปิยฉัตร ปธานราษฎร์ (2554) พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานบริการพยาบาลที่ห้องคลอด นอกจากจะใช้ความรู้ความสามารถ และทักษะทางการพยาบาลทั่วไปแล้ว ยังต้องปฏิบัติโดยใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะด้านสูติศาสตร์ เพื่อให้การพยาบาลที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ส่งผลให้มารดาและทารกปลอดภัย โดยงานการพยาบาลผู้คลอดซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนด (2548) ให้พยาบาลวิชาชีพประจำห้องคลอดจำเป็นต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญจึงจะสามารถประเมินและชี้บ่งความผิดปกติของผู้คลอดและทารกซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตลอดจนสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง

องค์ประกอบสมรรถนะที่ 5 การมีความรู้และทักษะในงานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีการเปิดให้บริการครอบคลุมทุกสาขาในหอผู้ป่วยใน เช่น อายุรกรรม ศัลยกรรม กุมารเวชกรรม เป็นต้น เนื่องด้วยข้อจำกัดของเตียง จึงไม่สามารถแยกแผนกได้ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการจึงต้องมีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยที่แตกต่างกันไปตามการเจ็บป่วยนั้น ๆ โดยอาศัยกระบวนการพยาบาลทำให้พยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลายด้านไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลในส่วนที่ 1 ของการวิจัย ที่ผู้ให้ข้อมูลคาดหวังให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการมีความรู้และทักษะในงานหอผู้ป่วยที่หลากหลาย สอดคล้องกับกองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2542) ที่กำหนดให้พยาบาลวิชาชีพต้องใช้ทักษะในการให้ความรู้ ทักษะการให้คำปรึกษา เพื่อสนับสนุนการดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มความสามารถ และสภาการพยาบาล (2552) ได้กำหนดไว้ว่า การมีมาตรฐานการ

พยาบาลและการปฏิบัติตามมาตรฐาน โดยใช้กระบวนการพยาบาล จะช่วยพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นข้อเสนอแนะ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 นำเสนอผู้บริหารโรงพยาบาลเพื่อนำแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ จังหวัดน่าน ไปประเมินพยาบาลวิชาชีพทุกคนเพื่อทราบถึงระดับสมรรถนะ และกำหนดแผนการฝึกอบรมให้สอดคล้องครอบคลุมสมรรถนะที่จำเป็นและต้องการ

3.1.2 นำเสนอต่อกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลบ่อเกลือ สำหรับผู้นิเทศทางการพยาบาลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการนิเทศการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ รวมถึงใช้สำหรับพยาบาลวิชาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ

3.1.3 นำเสนอต่อที่ประชุมหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อให้ความเห็นต่อแบบประเมินฯ นี้ และนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

3.1.4 นำผลงานวิจัยที่ได้เผยแพร่ในเวทีวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงพยาบาลชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 นำแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการไปทดลองใช้ในโรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

3.2.2 ศึกษาผลของการนำแบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ด้านความเหมาะสมด้าน โครงสร้างและเนื้อหาเพื่อพัฒนาแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น